

ANUL II.

FEBRUĂRIE—APRILIE 1934

No. 7-9.

VLĂSTARUL CÂMPIEI . . .

REVISTĂ DE FOLKLOR ȘI ARTĂ POPULARĂ
ORGANUL SOCIETĂȚII CULTURALE „I. OLTEANU”
CU SEDIUL ÎN COMUNA COJOCNA JUD. CLUJ

ABONAMENT : { 80 Lei anual, 50 Lei pe 6 luni.
| Instituțiuni particulare 200 Lei, de stat 300 Lei

Președinte :
Dr. SIMION NEMEȘ
f. senator.

Director :
GEORGE SUCIU
preot.

Intemeietor—Redactor :
VASILE MOLDOVANU
învățător.

Toate manuscrisele și corespondența privitoare la administrația revistei precum și abonamentele se vor trimite pe adresa :
Vasile Moldovanu, învățător, comuna Cojocna, județul Oluj

Colaboratori.

1. Chifor Romulus, înv.	7. Suciú Gheorghe, protopop
2. Checicheș Maria, înv.	8. Suciú Maria, înv.
3. Cojocneanu Maria, înv.	9. Siclovanu Gheorghe.
4. Dăneș Gheorghe.	10. Racotzi Gheorghe, înv.
5. Giurgiu Valeriu, protopop.	11. Beldeanu Vasile, preot.
6. Grossu Nicolae, înv.	12. Butuza Izidor, impiegat...

Membrii fondatori :

1. Dr. Bosica Ion, cu 1000 Lei	6. Moldovan Susana, cu 200 Lei
2. Moldovan Vasile, cu 500 "	7. Turcu Liviu, cu 250 "
3. Suciú Maria, cu 500 "	8. Chifor Romulus, cu 200 "
4. Palu Iosif, cu 500 "	9. Giurgiu Eugen, cu 200 "
5. Cojocneanu Maria, cu 500 "	10. Budușan Ioan, cu 300 "

Membrii activi, cu o cotizație anuală de 60 Lei :

1. Dna Dr. Bosica Susana.	8. Dș. Laurențiu Maria.
2. Dș. Dascăl Irina.	9. Dș. Moldovan Susana.
3. Dș. Cojocneanu Maria.	10 Dș. Runcu Victoria.
4. Dș. Suciú Maria.	11. Dl Lipovan Vasile.
5. Dl Suciú Quintilian.	12. Dl Beldean Ioan.
6. Dș. Herineanu Victoria.	13. Dl Turcu Liviu.
7. Dl Popa I. Ioan cl. VI. L.G.B.	14. Dl Moldovan Vasile.
15. Suciú Gavril, ing. cu 100 Lei anual.	

FOLKLORUL, ISVOR ISTORIC.

Redeșteptarea conștiinței naționale la Români — mobilul tuturor acțiunilor întreprinsă pentru realizarea idealului de veacuri, unirea național-politică a tuturor Românilor — ca și la alte neamuri, s'a făcut prin glasul primilor istorici. Toate aspirațiunile naționale din trecut ni s'au realizat de oameni încălziți la focul istoriei ființei noastre naționale și în lumina istoriei.

Aspirațiunile naționale isvorite, răsărite de pe urma unui proces fără drept de apel — unirea tuturor Românilor, — se vor realiza tot la lumina istoriei. Marele poet-filozof și filozof-poet M. Eminescu a desprins așa de clar acest adevăr: „Crepusulul unui trecut apus aruncă prin întunerecul secolelor razele lui cele mai frumoase, și noi, agenții unei lumi viitoare, nu suntem de cât reflexul său¹⁾“.

Cea mai evidentă expresie, a unui om cu dragoste de neamul său, o dă când încălzește și luminează neamul prin istoria sa. Marele Eminescu ne îndeamnă: „Dacă o generație poate avea un merit e acela de a fi un credincios agent al istoriei²⁾“. Și acela face îndestul acestei chemări, care fiind în apropierea izvoarelor istoriei române, fără pretenții de scrutatori istorici la început, ci îmboldiți din dragostea de a se entuziasma și a entuziasma din faptele celor înainte adormiți întru Domnul strămoși și părinții noștri, caută, cercetează și redă lumii clarificate fapte din trecutul Neamului.

Suntem noi dascăli în apropierea unui astfel de isvor? Putem noi contribui cu ceva la îmbogățirea cărții de aur a Neamului?

Da, suntem în apropierea celui dintâiu și mai bogat isvor al istoriei și suntem cei mai în măsură a aduce aportul nostru la realizarea acestei opere.

¹⁾ D.8 Murășan—M. Eminescu,, scrieri politice, pag. 38.

Acest izvor î! formează produsele spirituale ale popo-
rului nostru, minunate și neîntrecute probe de civilizație
și cultură populară.

Istoricul nostru N. Bălcescu, enumerând izvoarele
istoriei române, pune în locul întâiu: „poeziile și tradi-
țiile populare“¹⁾. Și cu multă dreptate se dă această prio-
ritate produselor spirituale ale națiunii, deoarece istoria
națiunii nu constă numai în descrierea unor întâmplări
militare sau politice, ci în expunerea colorată și caldă a
ideilor, sentimentelor și faptelor națiunii noastre. Ori a-
ceasta nu se poate fără sprijinul poeziei populare.

Este genială observația „regelui poeziei“: Românul
„și cântă istoria“.

Toți istoricii s'au folosit de acest izvor sacru al isto-
riei.

Istoria noastră, o cunună împletită din lacrimi, sân-
ge și suferinți îndelung răbdătoare, o țesătură frumoasă
și minunată a sufletului nostru național, cea mai bogată
în fapte cu adevărat mari, e totuși sărăcăcioasă. Puțin
s'a scris din frământările de veacuri ale acestui Neam cu
o neîntrecută putere de viață. Mai ales în Ardeal, cenzura
aspră, care condamna pe autori la furci și opere bune
de ars, nu s'a îngăduit cedarea lucrărilor de istorie națio-
nală. Azi când suntem „liberi și stăpâni“, prin scăparea
din ghiarele morții, a mărturiilor culturii și civilizației
noastre populare — folklor și artă populară — aducem
cele mai mari și reale servicii istoricului de mâine, des-
pre care Bălcescu zice: „Omul acela va face cea mai mare
slujbă patriei noastre“.

Din arta populară, desprindem multe pentru cunoaș-
terea sufletului național. Românul n'a știut mânuî con-
deul pentru ași exterioriza pe calea scrisului gândirile și
simțămintele sale, dar a mânuît cu o neîntrecută dibăcie
briceagul și româncea acul pentru a scrie pe lemn și pân-
ză dragostea ce-i ardea la inimă. Unde mai punem, că a-
cestea comori scăpate din ghiarele modernismului distru-
gător, vor fi mâine, în epoca de regenerare a artei româ-
nești, — cele mai autentice modele.

„Vlăstarul“, revistă de folklor și artă populară, e
cea mai eclatantă dovadă a înțelegerii problemelor din
laturea culturii istorice.

Când „Vlăstarul“ pe baza unei porțiuni de materialului
adunat, va porni la realizări practice din domeniul isto-
riei, își va serba cu mândrie un triumf pe care și publi-
ciști de natura aceasta l-au ajuns.

¹⁾ N. N. Panaitescu, N. Bălcescu, scrieri istorice, pag.

Cinste și laudă întemeietorilor și neobosiților apostoli în ogorul culturii naționale, cari prin munca dela „Vlăstarul“, dau cea mai bună dovadă de înțelegerea chemării lor.

Prin munca și sprijinul tuturor, spre izbândă.

Ardeleanu I. Senior.

FOFKLORUL ÎN MUZEIE.

N'am fi drepecți, dacă n'am saluta cu toată sinceritatea inițiativa atâtor înși de bine, cari — fără de preget — adună mărgăritarele poporului nostru!..

Adună cântecele din serile de iarnă; adună poveștile și basmele din gura atâtor „moși-sfătoși“; adună chiuiturile tinerilor dela horă și vrăjitoriile lelei Sava...

Le adună și le dă lumina tiparului. Sunt mulți acești muncitori. Să-i cităm?

Ne-ar trebui pagini întregi și mai cu seamă, nu le-am putea da toată recunoștința noastră, dacă le-am enumera numai numele...

Un lucru însă. Sunt și alți muncitori pe alte țărâ-muri, dar cari — din motive necunoscute — fug de folklorul neamului, deși acțiunea lor ar fi și mai bine încur-mată de succese...

Să concretizăm:

Umblând — pe ici pe colea — am dat de câte un „muzeu“ — fie școlar — (cele mai multe) — fie popular — (e vorba de muzeele dela sate). Am văzut acolo lucruri frumoase, ce numai cinste aduceau celor ce le 'nființase.

Erau acolo — zic — cioburi, cuțite, arme, pietre, etc.

Ce păcat însă! Lipsa la mai toate muzeele, „folklorul“...

Folklor?

Da! Căci dacă în pagini de cărți putem să imortalizăm povestea auzită din gura lui „moș Năstase“; dacă'n scoarțele unui caiet eternizăm vrăjitoriile lelei Chira, apoi la muzeu putem să ducem și — pe veci — să păstrăm multe..

Ce?

O furcă veche pe care sunt încrustate înflorituri d'acum 50—60 de ani; o ie cusută de bunica bunicăi, cu atâtea flori în atâtea culori; un fluier vechiu — ciobănesc — pe care sunt trase linii, de pe timpul răbojului etc...

Dar câte nu putem duce la un muzeu?

O troiță veche — ruptă chiar fiind — pe care — abia dacă s'ar mai descifra slovele vechi; o icoană de lemn — mâncată de cari — sau o candelă ruginită, încă pot fi puse la locul de cinste 'ntr'un asemenea muzeu...

Cum? Toate acestea fac parte din folklor?..

Da! Căci sunt specifice neamului nostru!

Da! Fiindcă cu ele și prin ele strămoșii noștri au exteriorizat multe...

Moș-Neagu — de pe vremuri — din caval a zis duioasa doină...

Chira femeia descântecelor lumești — în hărbul înflorat își bolborosia vrăjitoriile și'n cărțile soioase căuta de noroc...

Astea toate să se strângă; astea toate să se ducă'n muzeu, ș'acolo să rămână pe veci ca mărturie a ceiace... „a fost o odată“... Vorba lui Alecsandri prin gura lui Barbul lăutarul: „eu mă duc mă prăpădesc, ca un cântec bătrânesc“...

Nimic să nu se piardă; nimic să nu se prăpădească, ci „tot“ și „toate“ să se strângă'n muzeu și-acolo să se păstreze.

Să imităm și noi pe ceilalți neobosiți ce — zi și noapte — culeg, culeg mereu la ceiace-au căutat pe vremuri strămoșii...

Munca celor dintâi s'ar împleti de minune cu a celor din urmă și mare folos ar avea posteritatea!... Nu?..:

Budești—Cluj.

Nicolae D. Marin
învățător.

=== CREDINȚE - SUPERSTIȚII ===

Din comuna Cojocna, jud. Cluj

Duhurile casei și alte duhuri...

(Urmare)

Zâne, Iele sau Milostive.

Înainte, cam pe la anul 1600, una din gurile Salinei din Cojocna s'a umplut cu apă, dând naștere unui lac, foarte adânc, căruia locuitorii îi zic: „tău fără fund“. De acest lac este legată următoarea superstiție, pe care o redau mai jos:

* — In „tăul fără fund“ trăiește „bou de baltă“. Aies-ta nu iese de-acolo, numa la șapte ai odată. Inainte de-a ieși de-acolo la fața apii, mujește odată așe de tare, de să cutremurâ tât pământu. Când să apropie sorocu lui îi bine să te duci di p'acea. Are numa on uăchiu în frunte, da cu ahăla vede tare de tătului departe. Dacă te-o zărit undeva, apăi putérea uăchiului lui te atrage până la tău. Apoi te bagă până în fundu tăului, di unde nu te scoate afară, până nu să împlinesc încă șapte ai. Să te ferească Dumnezo ca de potcă să nu pici pă iel. Mujétu boului de baltă să aude păstă șapte hotară. Apoi, de mare fi de tătului mare, da încă nu l-o putut vedè nime. Tare de multu-i de atunci, de când spune mam'bătrână că l-o auzît moșu.

Am redat povestirea de mai sus așa cum mi-s'a povestit ea, de cătră bătrâna Pop Maria de 72 de ani. Am vrut să scot în evidență, alcătuirea gândirilor și cuvintele întrebuintate. N'am reușit să le redau perfect sunetele cari sunt palatalizate (muiate), ca de ex. **n** palatal, care este un fel **ny** din limba maghiară, **d** palatal, care este un fel de **gy** din limba maghiară. In viitor vom întrebuinta semnele Muzeului Etnografic din Cluj, pentru redarea sunetelor palatalizate.

In Cojocna nu se mai găsesec alte ființe cari trăiesc sub pământ și cari să fie duhuri bune sau rele, decât numai bou de baltă; despre care se spun multe minunății. Această superstiție a rămas numai la bătrâni — moși și baste — cari o transmit cu o oarecare rezervă, nepoților mitei.

Poporul din Cojocna, are însă o mulțime de credințe și superstiții în jurul **zânelor, ielelor și milostivelor**. Dau mai jos întâmplările povestite de babele satului, din cari vom putea deduce cu ușurință, toată credința și nădejdea ce se leagă de aceste făpturi supra-omenesti, de multe ori foarte temute. Întâmplările le voi reda așa cum mi-s'au povestit, străduindu-mă să păstrez exactă structura gândirii, caracterul cuvintelor și accentuarea sunetelor. Iată mai jos, povestiri și întâmplări:

„**Momâi**“ — „**Stafii**“. Acestea se nasc din sufletele morților cari n'au fost botezați. Sufletele acestor nebotezați, după moarte prefăcute în stafii, vin pe la casele oamenilor, mai ales pe la casele oamenilor unde s'au născut. **Momâile când vin din groapă, apăi mai întie încunjură casa roată și strâgă și urlă în tăte chipurile, de ți-să face păru măciucă în cap când le auzi și te lovește groa-**

*) Lucrurile scrise cu caractere mai grase sunt redade în graiul Cojocnensesc.

za. Cu sunetele acestea fioroase ale lor bagă spaimă grozavă în ceice locuiesc casa mortului devenit stafie. Bătrânele povestesc cu multă groază cazuri concrete, aducând ca exemple persoane cari mai sunt încă în viață.

De frica momăilor uaminii trebe să-și lese casa și să ducă în alte lături, că nu-i glumă cu iele, că-s duhuri necurate, cari-ți ieu laptele dila vaci și tăta truduța din casă și-apoi nici nu te poți hodini noaptea de iele.

Cojocnenii însă cred, că multe din sufletele nebotezate cari au murit, nu se mai fac stafii și ca atare nu se mai întorc pe pământ, ci se duc în lună. Aici se fac „vârcolaci“, cari încep să roadă mereu luna.

Apoi sufletele hele nebotezate nu mai vin, pă pământ, că să fac vârcolaci și să duc în lună, pă care încep să uă roadă. Vârcolacii să văd tare bine în lună, când luna-i plină. Unii zic, că ce să vede în lună-i Cain cum omoară pe Abel la izvor, da poate, că și asta-i drept, numa, că vârcolacii încă-s acolo și încep să mănca luna. Când luna nu-i întreagă, apăi deaheia-i aș , că uă mănca vârcolacii.

Vârcolacii trăiesc numa în aer și nu să scobor nici-odată pă pământ. Da nici în ceriu nu se pot duce nici-când, că nu-s botezate, ca creștinii.

Duhurile de mai sus, sunt duhuri cari au luat ființă din oamenii de pe pământ, cari n'au îndeplinit o anumită regulă creștinească; nu s'au botezat. Să vedem mai jos alte duhuri, să vedem cum își imaginează localnicii pe zâne:

Zânele trăiesc pân pădure, da numa pân păduri de ahelea, pă unde nu te poți duce ușor. Ba unile din iele trăiesc pân fundu apilor. Unile din iele-s închisă în cetăți mari de pământ, cari țân de urât urișilor ce-o făcut cetățile, și cari nu ies de acolo, numai în anume zile di păstă an.

„Ielele sau Milostivele“, aieste-s niște zâne tare faine, da-s zburătoare. Au obicei să umble numa noaptea, cam pă la miezu-noptii, atunci zboară pân văzduh, pă sus, cântând așe de fain, de ți-i mai mare dragu să le ascuți. Au chipu de femeie tare de tătului frumoasă, da is ca aieru de nu să văd; numa le auz.

Poporul și le închipue străvezii (transparente) ca aierul. Umblând prin aier, sunt simțite de către pământeni, dar nu pot fi văzute, fiind transparente. Ele alcătuiesc un cor minunat, al văzduhului. **Ielele**, au putere supra omenească. Din această cauză, poporul crede, că ele pot face mult bine sau mult rău pământenilor — după cum le apucă toanele sau cumu-i omul sortit la binele sau la răul lor. Purtarea pământeanului hotărește și purta-

rea lor față de pământean. Intâmplarea de mai jos, suzită dela Dș. Sacii Maria, învățătoare, ne va lămuri mai bine caracterul și înfățișarea milostivelor sau ielelor:...

— La un om din Cojocna i-s'o gătat măcinișu și cum pă vremea-heia nu ierau mori în Cojocna, o trăbuit să să ducă să-și măciné la Jucuri, la moara de apă dila Someș. S'o pornit uoma cu noaptea'n cap, ca să să poată întoarce cu ziuă acasă, da măciniș o fost tare de tătului mult și nu i-o vinit rându până mai să învălue zua cu noaptea. Și așé nu s'o putut întoarce acasă până noatea târzâu. Uomu și-o pus sacii pă car, o prins la jug jituțele și s'o pornit așé pă întunérec cătă casă, că încă nu iera chiar la miezu-noptii. Și așé venind iel încetuc pă lângă jituță, când o fost colo pă deasupra Zămilor numa ce-o auzit pân văzduh ca on vânt ușor că să mișcă cineva și o început să cânte o muzică de tătului frumoasă, cu glăsuri minunate de muiere. Așé cânta acolo de gândéi că tâte bănzile — tarafurile — din lume-s acolo nu alta!..

Uomu și-o oprit jituțele cu caru în drum și-o ascultat on dărăb de vreme, apoi de plăcerea cântecului s'o scăpat să zică:

— „Spori-v'ar Dumnezo glasu, cântecu, și jocu, fete frumoasă“. Să vede, că o priceput iel că numai milostivele trebe să șie. Da milostivele l-o auzit și tare s'o bucurat de lauda uomului, că îndată i-o și răspuns:

— „Spori-ți-s'ar fărina în saci uomule!“!.. și-au dispărut cu cântec cu tăt. Uomu o mai ascultat iel on dărăb de vreme și dacă o văzut că nu să mai întorc și nu mai cântă și-o pornit jituțele la drum, cătă casă.

Ajuns acasă și-o slobozît boii, i-o băgat în poiată le-o umplut iezlea de fân din șopru și s'o dus să-și golească fărina din saci în lădoaie — hambare — ca să nu să încingă acolo până dimineața.

Uomu s'o culcat și'n heia zî și-o văzut de treaba lui și-o uitat să-i mai spună și la nevastă cum o umblat iel az-noapte. Muierea o făcut mereu pită în cuptoriu din fărina heia, o făcut tăt anu și tă nu s'o mai gătat. Și așé o copt pită câțva ai în șir și tă nu s'o mai gătat, fărina nu da Dumnezo să scadă nici c'un dejet. Muierea, băgând de seamă lucru-aiesta, și-o dat cu socoteala, că nu poate și lucru curat la mijloc.

Când i-s'o 'ntors bărbatu sara dila lucru l-o 'ntrebat:

Spune-mi măi bărbate ce-i cu fărina noastră de, de atâta amar de vreme și ié, nu să se gate, da nici nu scade hăl puțin?...

La început, bărbatu să făcu, că nici n'aude și nici batăr nu ști despre ce-i vorba. Muierea nu l-o lăsat de

măgan, l-o tăt bătut la cap cu horbă bună și aspră și dacă o văzut, că tă nu-i spune, i-o spus:

— „Să ști bărbate, că de nu-mi spui, pită și sare cu mine dintr'un blid nu mai mânci!..

Bărbatu văzu că-i rău și i-o spus întâmplarea. Din ahăl ceas o perit tătă fărina din hămbar, de n'o rămas nici cât să poți uărbi on șoarece. S'o căinat și s'o amărât muierea, da a fost pé târzău.

Milostivele-s cu multe toane. Să te păzească sfântul, dacă nu le faci pe voie când te întâlnești cu ele, că te strâmbă și te sucesc, pocindu-te în toate chipurile; după cum le vine lor la socoteală și așa rămâi toată viața, nu te mai poți vindeca.

Noaptea — când te întâlnești cu ele și cum le auzi cântând prin văzduh — trebuie să le zici îndată „**Bună noapte, fete minunate**“. Dacă zici așa ele se înveselesc, pleacă mai departe și te lasă curat și luminat cum ai fost. Dacă nu zici așa, îndată te-o pocit .

Milostivele tot cântând prin văzduh, dela o vreme se obolesc și încep să transpire — să asude, adică să se umple de nădușală, cum zice poporul. — Picurii aceștia de **nădușală** cad pe pământ. Dacă din nebăgare de seamă sau fără să știi, calci pe acești picuri, îndată te pocești. De boala aceasta nu te poți scăpa nici c'un fel de leac, numai atuncea când ele te-au iertat. Ca să te ierte, trebuie să cauți ocazia, ca să le întâlnești noaptea, să le spui vorbe măgulitoare, ca să le înveselești. Atunci, ele te iartă.

Milostivele trăiesc numai în aier, de obicei deasupra munților sau deasupra pădurilor. Numai noaptea se abat și pe deasupra locurilor, pe unde ziua este multă gălăgie. Nu pot fi văzute, iar dacă cineva totuși le-a zărit, de ne- caz ele îl pocesc cum îi mai rău.

Prin aier adesea fac jocuri, joacă, producând multă gălăgie. Să te ferești, ca de moarte, să nu le hulești — însulți — sau să zici vreun cuvânt rău despre jocurile și obiceiurile lor, ci din contră, numai bine să zici; dacă vrei să scapi teafăr. Cum le-ai supărat, amarnică le este răzbunarea.

Zânele în schimb, sunt foarte bune cu oamenii buni, dar se poartă rău cu cei răi și se răzbină amarnic pe ei, mai ales pe aceia cari cu gânduri ascunse caută să intre în împărăția lor. Ele stau în palatele lor grozave, păzite de o mulțime de animale sălbatice și numai rar de tot ies și ei în lumea pământenilor. Zânele dau povețe copiilor buni. De multe ori îi însoțesc prin locurile cele mai periculoase, când ei s'au rătăcit, de unde-i scot cu bine la luminșuri curate.

Locuitorii bătrâni ai Cojocnei, povestesc, că și pe aici au fost zâne, dar uriașii cari au locuit pe aceste locuri — la venirea oamenilor mici de azi — le-au ascuns în cetatea Ghiurbercului, care există și azi. Acolo stau închise și nu ies afară, decât câte una cu rândul, în noaptea de Sf. Gheorghe, ca să aducă apă de beut dela fântâna Găvoreștilor.

Unii spun, că în unele nopți de vară au văzut zânele pe sub pădurea Ghiurbercului, jucându-se prin poieni.

Auzite dela bătrânele satului Cojocna.

(Va urma).

Din colecția **V. M. Delureanu.**

Din comuna Cojocna, jud. Cluj.

Arta textilă.

Nevedituri, pentru țesătura în 3 ițe.

Pentru aceste feluri de nevedituri, gospodinele întrebunțează trei ițe. Modelele de nevedituri sunt de mai multe feluri, după forma geometrică ce o au. Fiindcă se aseamănă cu unele obiecte de uz zilnic, aceste motive poartă numele obiectului asemănător sau al plantei ori fructului plantei. De ex. cari se aseamănă cu mura le zic: „**cu muri**“, cu o tigaie, le zic: „**cu tăpșii**“ cu gogoșile, le zic: „**cu pancove**“ etc. În expunerea noastră vom ținea seamă, de toate numirile populare; unele din ele fiind foarte interesante.

Înainte de-a intra la expunerea nevediturilor propriu zise, voi da o mică lămurire asupra așezării ițelor la războiu. Ițele se numesc și se numerează în felul următor: Ițul dinapoi, adică acela de către sulul cu urzeala, este ițul (III), cel din mijloc este ițul doi (II), iar cel din față ițul prim (I).

Ca ițele să umble mai ușor sunt legate în felul următor: Capătul sforii se leagă fix de fuștelul ițului trei, apoi această sfoară o trecem peste sulul deasupra — sau peste scripete, dacă avem — apoi o trecem pe sub fuștelul ițului doi — fără ca s'o înodăm — și din nou o ridicăm în sus trecându-o peste sulul al doilea deasupra și o aducem din nou în jos; de data aceasta însă o legăm fix de fuștelul ițului prim, întocmai cum am făcut la ițul trei.

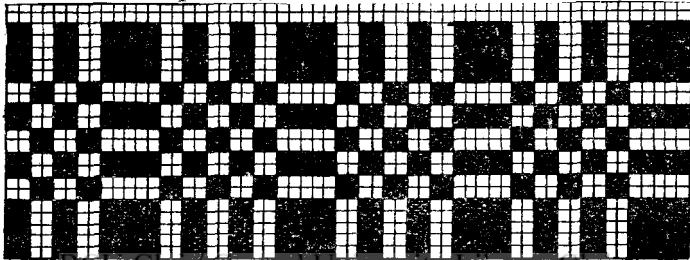
Așa trecem două rânduri de sfori, la un capăt al ițelor și la celălalt capăt.

După ce am legat itele, putem nevedi, iar după neveditură le trecem prin spată așa cum ni-se indică.

Țesătura nevedită în trei ite este cam greu de lucrat și puțin practică; deoarece — atunci când nevedim — firul care închide punctul se ia prin două ite odată. Firul acesta luat prin două ite — în timp ce firele rostesc — la cea mai mică atingere de suveică, fiind foarte încordate și ceva mai puțin deschise în rost, se rup și dau mult de lucru gospodinei, care trebuie să înnoade din nou. Din această cauză, aproape toate nevediturile în trei ite, sunt nevedite în patru ite. Itul patru este folosit numai pentru firele cari închid punctele.

Las să urmeze mai jos, tehnica neveditului — adevă a trecerii firelor prin ite — dela modelul No. 1 din figură:

Neveditura No. 1.

Înainte de-a începe trecerea firelor prin ite, lăsăm la margine câteva codlețe goale, apoi începem neveditura modelului în felul următor:

Punctul prim: Trecem un fir prin codlețul itului III, iar prin restul liber.

Al doilea fir îl trecem prin codlețul itului doi, iar prin restul liber.

Al treilea fir îl trecem prin codlețul itului III, iar prin restul liber.

Al patrulea fir îl trecem prin codlețul itului II, iar prin restul liber.

Al cincilea fir îl trecem prin codlețul itului III, iar prin restul liber.

Cu firul al șaselea închidem punctul. Acest fir îl luăm prin codlețele dela două ite așa: Il trecem prin codlețul itului III și I iar prin itul II trece liber. Acesta este un punct, un părtățel din model — (vezi fig. A a—f.)

Acest punct îl repetăm de atâtea ori, cât vrem să fie lungimea tablei modelului — din cinci, șase, zece etc. puncte. — În cazul nostru tabla este din cinci puncte. Lățimea depinde de cât o țesem când batem firele cu suveica.

După ce am făcut aceste cinci puncte pline, modelul ne arată, că urmează două puncte pânză goală, care se nevedește în felul următor:

Un fir îl trecem prin codlețul itului III, iar prin restul liber.

Al doilea fir îl trecem prin codlețul itului I, iar prin restul liber.

Al treilea fir îl trecem prin codlețul itului III, iar prin restul liber.

Al patrulea fir îl trecem prin codlețul itului I, iar prin restul liber.

Al cincilea fir îl trecem prin codlețul itului III, iar prin restul liber.

Cu firul al șasălea închidem punctul de pânză goală, trecând firul prin codlețul itului III și II odată. (Vezi fig. B, a—f.). Așa mai facem încă un punct tot pânză goală.

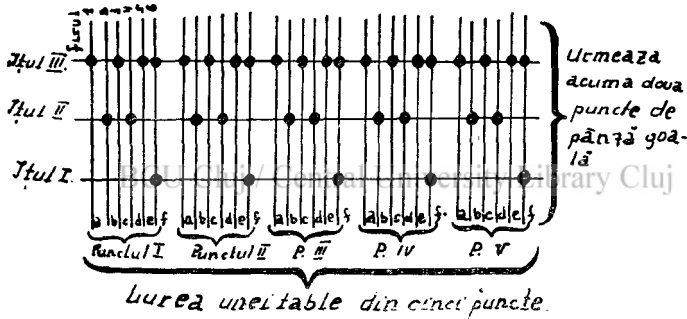

Fig. A.

Urmează apoi iar două puncte pline, pe cari le executăm ca la punctul A (cinci fire și cu al șasălea închis).

Apoi iar urmează două puncte pânză goală, pe care

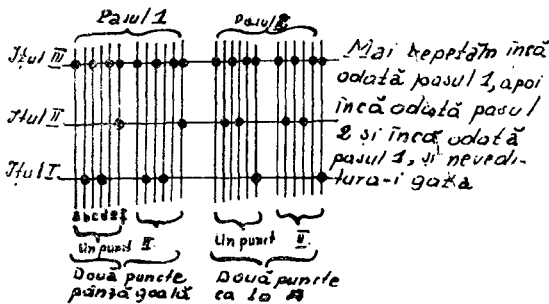

Fig. B.

o nevedim ca la punctul B, apoi iar două puncte ca la A și iar două ca la B. Aceasta-i toată neveditura.

Pasurile dela punctul A (cinci puncte pline) urmate de cele dela punctul B (2 pline, 2 goale), le repetăm de atâtea ori, până când terminăm de trecut toate firele, ce le avem urzîte, prin ițe.

După ce am terminat de luat toate firele prin ițe, le trecem apoi prin spată; tot câte două fire împreună, printre dinții spetei. Avem grijă, ca să numărăm spata înainte de-a trece firele prin ea, ca să nu fie mai lungă sau mai scurtă decât neveditura urzită. După ce am trecut firele prin spată le adunăm mai multe la un loc și le legăm de vergeaua dela gurariu. Le întindem bine și apoi începem țesutul. La început de tot, batem numai pânză goală, până când se obleşte (îndreaptă în linie dreaptă) **gura pânzii**, cum i-se zice p'aici.

Am spus mai sus, că lățimea punctelor de model și a tablelor, atârnă dela gustul și dorința țesetaorei și ies după felul cum calcă pe tălpile.

Călcatul pe tălpile, la modelul No. 1. Tălpilele încă sunt numerotate, ca să nu se încâlcească țesătura.

Tălpigul din marginea dreaptă se leagă de ițul trei și poartă numele de tălpigul III; cel din mijloc se leagă de ițul doi, iar cel din marginea stângă se leagă de ițul I. Rostatul bun al firelor depinde mult, de felul cum sunt legate de bine ițele la tălpile. Acestea trebuiesc legate la mijlocul fiecărui iț iar tălpilele să fie la aceeași înălțime.

Executarea șirului de puncte A+B, pe toată lățimea pânzei se face în felul următor:

Călcăm cu piciorul drept pe tălpigul III. Trecem apoi un fir cu suveica prin rost, pe care-l batem cu spata de două ori.

Călcăm cu piciorul stâng pe tălpigul ițului doi (II) și iar trecem un fir prin rost și-l batem cu spata. Așa mai repetăm această mișcare de încă patru ori — în total de cinci ori. —

A șasea dată, călcăm cu amândouă picioarele pe tălpilele III și I și închidem seria punctelor. Acum toate punctele au devenit pătrate.

Repetăm această mișcare, până când și tabla făcută din cinci puncte, devine pătrată.

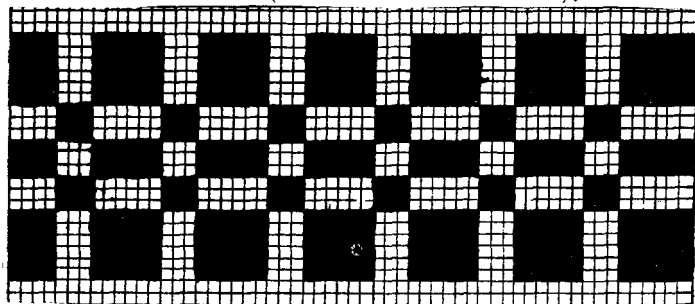
Urmează schimbarea pătrățelelor, pe locul, în dreptul cărora am țesut pânza goală. Aceasta schimbare o facem, că schimbăm călcatul pe tălpile așa: călcăm pe tălpigul III și batem un fir, apoi pe tălpigul I până închidem punctul, călcând cu piciorul pe tălpigul III și II odată. Așa repetăm numai de două ori.

Țesetoarea, care are modelul în față, cu puțină grijă poate schimba locul pătrățelelor, după cum este modelul;

dacă este atentă la călcatul pe tălpile.

Așa trecem cu țesutul înainte până terminăm toate firele de pe sulul dinapoi — **chiara**, cum i-se mai zice la Cojocna.

Neveditura No. 2. (Vezi modelul No. 2.).

Modelul No, 2.

Acest model de neveditură este compus din patrate — table din câte șase puncte o lature și cu câte trei puncte pânză goală între ele. Acest model se nevedește în felul următor:

Facem șase puncte ca la fig. A dela neveditura No. 1. După ce am terminat aceste șase puncte, facem trei puncte pânză goală ca la fig. B de mai sus. Urmează apoi iar șase puncte pline și iar trei goale etc. Continuăm așa până când terminăm toate firele de trecut prin ite. Vezi fig. C. Apoi le trecem prin spată ca și la neveditura No. 1.

După ce toate sunt gata deschidem notul și țesem, modelul așa cum l-am nevedit.

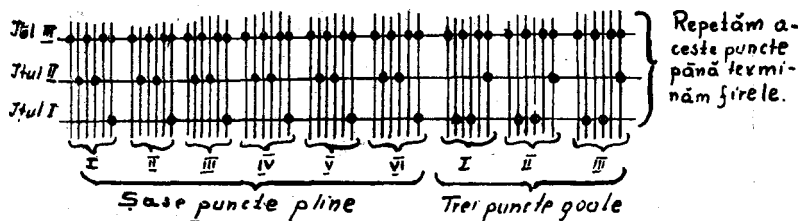

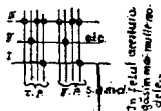
Fig. C.

Călcatul pe tălpile: Pe tălpile călcăm în felul următor: călcăm pe tălpile III, cu piciorul drept și trecem un fir cu suveica prin rost; apoi călcăm cu stângul pe tălpile numărului doi și trecem iar un fir prin rost. Repetăm așa în mod consecutiv, până când am bătut cinci fire. Când am ajuns la firul al șaselea, atunci călcăm cu amândouă picioarele pe tălpile III și I.

Continuăm așa mai departe, până când tabla cu latura de șase puncte se face un patrat.

Urmează apoi schimbarea locului pătrățelelor, care se face cu multă ușurință schimbând apăsatul pe tălpile.

Neveditura No. 3.

În trei ițe curate mai sunt ele multe modele de nevedituri, dar nu le dăm decât pe cele mai importante. Dăm mai jos tehnica neveditului acestora:

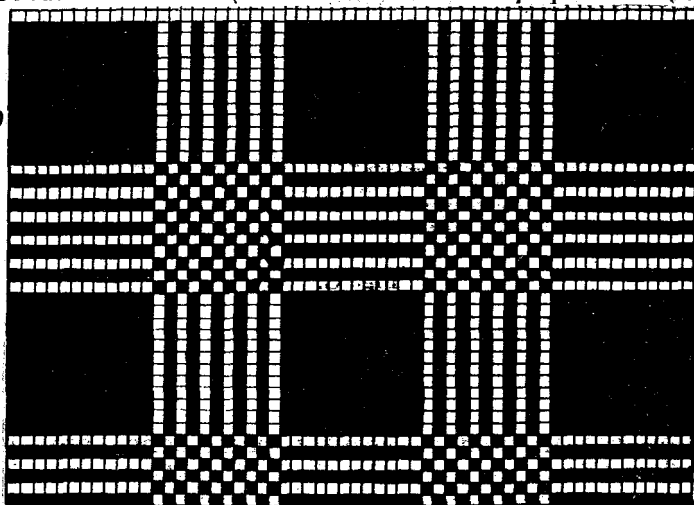
D. Se iau în ițul trei și doi câte trei fire iar cu firul patru se închide punctul, trecându-se firul prin ițul trei și unul. Așa continuăm până când se termină toate firele nevedite. (Vezi fig. D).

Acest model de neveditură se întrebuintează mai ales când facem pânză de ștergere și pânză pentru perdele la geamuri.

Ca să rămână — atât la perdele cât și la ștergere, loc de pânză regulată pentru țesutul cu arniciu, țesem pânza așa: Țesem la început 20—30 cm. cu neveditura în trei ițe, apoi țesem numai în două ițe, atât de lat cât ne este modelul pe care vrem să-l coasem cu arniciu.

Lăsăm apoi mai departe lungimea ștergarului țesută în trei ițe, apoi iară țesem în două ițe, pentru celălalt capăt al ștergarului.

Neveditura No. 3. (Neveditură în trei ițe pusă în patru).

Modelul No. 3 este pentru neveditură în trei ițe, dar se pune în patru ițe, fiindcă se nevedește și se țese mai ușor. Neveditura aceasta se execută în felul următor:

Luăm prin codlețul ițului patru un fir, iar prin restul liber.

Luăm prin codlețul ițului trei un fir, iar prin restul liber.

Așa trecem în mod consecutiv cinci fire, iar cu al șaselea fir închidem punctul; trecând firul prin codlețul ițului prim. Acesta este un punct și pe acesta îl repetăm de douăsprezece ori, având așa douăsprezece puncte, din câte este formată tabla pătrată din model.

Urmează acuma punctul liber, pe care-l luăm așa:

Trecem firul următor prin codlețul ițului patru, iar prin restul liber. Apoi trecem firul următor prin codlețul ițului doi, iar prin restul liber.

Trecem mai departe firele în mod consecutiv, până când avem cinci fire trecute, iar cu firul al șaselea închidem punctul de pânză curată, trecând firul șase prin codlețul ițului prim. Luăm apoi un punct plin ca la început; urmează apoi iar un punct pânză curată ș. a. m. d. până când avem șase puncte pânză goală iar între ele cinci puncte pânză plină.

Punctele acestea pline în țesut vor lua înfățișarea unor suluri lungi, de câte douăsprezece puncte. Modelul de neveditură este terminat. Incepem iar de la punctul prim și continuăm mai departe, până când se termină firele.

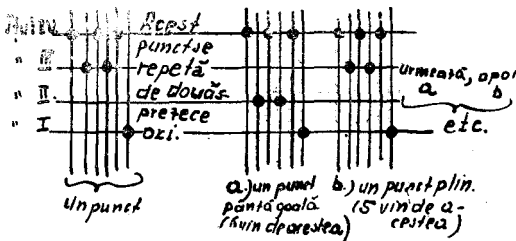

Fig. D.

Călcatul pe tălpițe:

La patru ițe tălpițele se leagă așa: Tălpițul din dreapta se leagă de ițul patru, următorul spre stânga se leagă de ițul trei, apoi următorul de ițul doi, iar tălpițul din stânga se leagă de ițul prim.

Rostirea:

Călcăm cu piciorul drept pe tălpițul IV, în care timp toate celelalte ițe se ridică în sus. Batem un fir, apoi

călcăm tot cu dreptul pe tălpiul itului trei și batem iar un fir prin rost.

Această mișcare o repetăm de cinci ori, combinat în mod consecutiv. Cu firul ce urmează a fi bătut a șasea oară, închidem șirul punctelor deschise, călcând pe tălpiul itului prim și bătând un fir prin rostul deschis.

Continuăm așa până când am făcut douăsprezece șiruri de puncte, ca tabla să devină pătrată, cu o lature din douăsprezece puncte, iar șirurile late de câte un punct au devenit lungi de douăsprezece puncte.

Modelul se schimbă în figură. Pentru ca să-l putem obține și la țesut schimbat, schimbăm călcatul pe tălpi, ca să iasă modelul din figură.

Schimbatul îl facem în felul următor, ca să avem; în dreptul tablei din douăsprezece puncte, cinci rânduri de câte un punct lățime, paralele cu tabla, iar în dreptul rândurilor dintre table — terminate mai sus — să vină o serie de pătrățele de câte un punct pline și până curată; formând un patrat de puncte pline și goale, care are o lature din unsprezece puncte.

Pe tălpi, mai departe, călcăm așa:

a } călcăm pe tălpiul itului patru și scoatem un fir, apoi
 " " " " doi " " " "

Această mișcare iar o repetăm până batem cinci fire în mod consecutiv, iar pe firul al șaselea îl trecem prin rostul deschis, după ce am călcat pe tălpiul itului prim. Acesta închide seria punctelor.

b } călcăm pe tălpiul itului patru și trecem un fir prin rost
 " " " " trei " " " " "

Această mișcare iar o repetăm până avem cinci fire bătute, iar cu al șaselea fir închidem seria punctelor ca la a). Cu acest fir am închis a doua serie de puncte.

c. repetăm șirul de puncte dela a).

d). " " " " " b).

e). " " " " " a).

f). " " " " " b).

g). " " " " " a).

h). " " " " " b).

i). " " " " " a).

j). " " " " " b).

l). " " " " " a).

Cu această serie am terminat modelul din mijloc dela fig. 3. Incepem călcatul pe tălpi iar ca la început, la fig. patrată din douăsprezece puncte și așa continuăm mai departe, până când se termină de țesut.

E de observat: La această neveditură pusă în patru

ite, toate punctele se închid cu firul șase, trecut numai printr'un singur codleț de it, codlețul itului prim.

La toate nevediturile în trei ite, puse în patru ite, unul din ite servește numai firele cari închid punctele; pe când la neveditura pusă în trei ite, firul care închide punctul trece prin codlețele dela două ite deodată. Procedura cu patru ite la modele de nevedituri pentru trei ite ușurează foarte mult munca la țesut, deoarece firele nu se mai încâlcesc. Din această cauză, cojocnențele, pun aproape toate modelele de neveditură în trei ite, în patru ite. In numărul viitor vom continua cu nevediturile.

(Va urma).

V. M. D. și M. S.

== LEGENDE ȘI POVEȘTI ==

Nădav *.

(poveste populară din Cojocna.)

(Urmare și sfârșit)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III.

Așé s'o dus Nădav spre partea soare răsare iar frate-so mai mic spre partea soare-apune. Pă frate-so mai mic îl chema, Pipăruș.

Nădav, în drumu lui, s'o abătut pă la puiu de lup care s'o fost făcut amu mare și l-o luat cu iel. Puiu de lup s'o înveselit tare mult, că l-o luat Nădav, ca să-i șie de soție în drumu lui. S'o abătut apoi și pă la puiu de urs și de tigru și i-o luat și pă iei de-a soția și apoi s'o întins la drum pân hei codrii nestrăbătuți de picior de pământean.

Să știți Dvoastră, că pân aieste locuri n'o călcat până amu picior de uom pământean și nici de altă jivinie pământescă.

Mărgând iei așé, cale lungă să le ajungă, s'o pominit numai întro zi pă însărate, la marjina unui sat. Da le iera tare sete și s'o băgat la casa hei dintâie dela marjina satului. Dacă s'o băgat în casă aici n'o găsât decât numa pă o bătrână. O dat binețe zicând:

— Bună sara, mamă bătrână, glăsui Nădav, ca pământean.

— Bună să-ți șie inima, mândru babii.

* S'a scris în limbajul cojocnenilor.

— Da nu ni-i da o lingură de apă, mamă bătrână, ceru Nădav?!...

— Ba io v'aş da tare bucuroasă, mândrii babei, dar n'am nicio lingură. Nădav atunci s'o şi dus şi s'o uitat în cofă şi tăt s'o minunat când o văzut, că putei băga de-ji-tile pântre doajile dila cofă, de uscate ce erau, că n'o fost apă în cofă Dumnezo şti de câtă vreme, apoi baba zise mai departe cătră Nădav:

— Vai, dragu babei, cum nu v'aş da io de cu drag, da de şapte ai de zile, n'am mai văzut nicion strop de apă. Avem noi aice o fântână, da în fântână, aheia s'o pripă-şit on bălaur cu douăsprezece capuri şi acolo şede amu de atâta amar de vreme. Aiesta nu ne dă apă numai atunci când îi dăm câte o fată în tăt anu. Amu şapte ai i-o vinit rândul împăratului ca să-şi deie fata şi nu uo dat; de atunci tăt uo amânat din an în an şi aşe am rămas fără de apă. Împăratul o lăsat şfară în ţară, că nu s'o afla cineva în ţară ca să-i scape fata dila bălaur. La ahăla, care i-ua scăpa o să-i deie fata de nevastă. Da până amu nu s'o găsât nime, ca să uă scape, aşe că anu aiesta trebuie să uă deie.

Împăratu şi-o încredinţat, fata unui ţăgan, ca să i-o ducă bălaurului, că împăratului i-i tare jele şi nu să poate duce ca s'o vadă cum să prăpădeşte, cum u-a înghiţi bălauru.

— Mamă bătrână, spune-mi mie te rog, unde să-mi bag io câinii aieşte, că mă duc io apoi ca să uă scap?...

— D'apoi, bagă-i coalea în coteţu hăla, dragu-mami, ca nu cumva să sară la cineva şi să-l rupă tăt, răspunse baba.

Nădav îşi luă apoi armele şi plecă cătră fântâna satului, unde era casa bălaurului, la locul unde-i spusă baba. Da încă di pă drum să întâlnească cu ţiganu, care ducă pă fata împăratului să uă înghiţească bălauru din fântână. Nădav să atinsă de ţigan şi-i trasă o palmă de s'o lipit la pământ mintenaş. Luă apoi pă fata împăratului cu el şi şi-o ţănut drumu cătră fântână...

— Ce semne are bălaurul, când vré să iasă deasupra apii, întrebă Nădav pă fata de împărat?...

— Ies mai întie doisprezece stropi de apă, cari sar afară din fântână, apoi bălaurul încetul cu încetul îşi scoate câte un cap afară din fântână, până când şi-le scoate pă tăte capurile. Când îşi scoate tăte capurile, să tăpă asupra fetii care-i adusă şi uă înşfacă dintro-dată. Apoi, să afundă iară în fântână de unde nu mai iese până la anu, tăt pă vremea asta. Anu aiesta mă va mânca pe

mine, că n'o găsat tata, în tătă împărăția, pă nime ca să mă scape.

Semnile aieste însă nu să ivesc ziua, deoarece bălaurul, numai la miezu nopții își scoate capurile afară. Vai de satu nostu, dacă bălauru nu găsește fata cerută, atunci când îi vine sorocu lui, că nu mai poate duce nime apă din fântâna satului.

Aieste le-o spus fata cu uăchii scăldați în lacrimi, depărtându-să tăt mai mult de marjina satului și să apropiară tăt mai mult cătră fântână.

Ajunși la fântână, găsără liniște ca în mormânt. Neavând ce să facă, s'au așternut la vorbă, până când soarele o început să să lese cătră asfințat. Nădav lăsă fata singurică și să întoarsă la babă ca să-și aducă și câinii, că aieștea îi erau pretenii lui draji. Intors la fântână mai stătu ce stătu cu fata de vorbă și apoi uă trimisă să margă acasă liniștită și să să culce. Ca să nu-i șie urât până la pălat, își trimise și câinii cu ie, ca să uă petreacă iar iel se așternu pă pândă lângă fântână că nu era tare departe vremea miezului-nopții. Luna de abie își scoase colțu de după dunga unui nor, când Nădav băgă de seamă, că încep să sară stropii. Numără doisprezece stropi.

— A ha!... aiestă-i sâmnu, că iesă bălauru!... Să-mi gat numa armele și să șiu în rând, pă când și-a scoate capurile. Da mai încetuc să nu fac mare larmă și să mă simțească...

Nu mult după sărirea stropilor să și arată primu cap al bălaurului, destul de înfricoșat. Nădav luă paloșu și-l rătează dintro singură învârtitură de mână. Capu sări cât colo, stropindu-l pă Nădav. Da nu trecu nici o răsuflătură de vreme și să și ivi capu hălalalt. Nădav îl reteză cu aceeași ușurință ca pă hăl dintâi. La scurtă vreme viniră și helelalte pă care le reteză până la al doisprăzecelea, pă care nu-l mai putu răteza, de obosit ce iera. Arău vini rându tovarășilor lui de drum. Să și repezi puilul de urs îi luă paloșu din mână și rătează iel capu al doisprăzecelea.

Se așezară apoi jos pă iarbă, tare osteniți de isprava făcută și să uitau cu tății la grămada de capuri ce le sta în față. Nădav să sculă apoi di jos, luă paloșul și răteza vârfurile de limbi dila tăt capu de balaur și apoi le băgă în straița lui. Ostenit păstă măsură, să culcă ceva mai la o parte de fântână împreună cu puilul de urs și de tigrul iar pă puilul de lup îl lăsară să grijască cioturile de cap ale bălaurului. Dar lupu, șiind și el de tăt ostenit, nu putu să străjuiască până la capăt și adormi și el.

Tocmai amu să desmeteci și țiganu din ametala lui

ce i-o fost vinit din palma ce i-o dat-o Nădav. Să sculă îndată și porni cătră fântână. Când acolo ce să vadă?!... Bălauru omorât și fata împăratului nicăirea!... Înțeleșe el îndată tătă afacerea și-i și vini în cap o mare drăcie, pă care uă și făcu îndată. Pântrucă tăți dormeau duși, luă paloșul lui Nădav și-i râteză îndată capu, pă care-l îngropă apoi alătura. Tăie apoi și el din cioturile de limbi câte o bucată și se duse cu mare grabă la curtea împăratului. Când află adevărul mincinos al țiganului, împăratu trebui să se țină de cuvânt, cu tăte că nu prea-i venea la socoteală, dar când văzu limbile nu mai zisă nimenica ci să gătă îndată de uspaț. Tăți slujitorii împăratului alergau în tăte părțile ca să gate pregătirile mari. Când tăt o fost gata, pă țigan l-o pus în fruntea mesii. Da țiganului nu-i plăcu, că era pé jos față de heialați meseni și ceru împăratului să-l puie mai sus. Atunci i-o făcut o grămadă mare de spini iar în vârful grămezii i-o pus tri perini.

Țiganu să simți amu mai mare decât împăratu. Veselia începu de mama focului...

Când s'o trezi cãniil lui Nădav, nu-l mai văzură, pă stăpânul lor nicăirea. Porniră întrun suflet să-l caute în tăte părțile, că s'o gândit ei că aici nu-i lucru curat. Unu s'o pornit să-l caute prin cer, altul pă pământ iar hălălalt pă sub pământ. Nu după multă vreme, hăl ce căuta pă sub pământ o dat de veste, că l-o găsit. Il desgropară îndată că doară era tare aproape de fântână. Ii curățiră capu de pământ și-l lipiră iară cătră trup. Da în graba lor nu s'o uitat bine la cap și l-o cleit cu fața la spate.

În vremea asta Pipăruș băgă de seamă că năfrămuța lui aruncă mereu fețe, fețe... Înțeleșe îndată că Nădav amu nu-i printre cei vii. Să sui cu grabă pă calu lui și porni ca gândul până la locul unde era Nădav. Tocmai când iel o sosit, cãniil să năcăjau să-i lipescă capu la loc și să șuşcau că n'o băgat de seamă cum l-o pus. Pipăruș tăie din nou capu lui Nădav și-l clei la loc aşe cum o fost înainte. Să uitară cu drag unu la altu, să sărutară ca doi frați, își luară apoi rămas bun unu dela altu, iar Pipăruș porni să-și facă drumu mai departe.

Nădav își adună cãniil și porni cu ei cătră casa babil din marginea satului, unde-și lăsară tăte merindele la intrarea lor în sat.

Aici se odihniră puțin, în care vreme baba începu să povestească lui Nădav ce să petrece la curtea împăratului.

— Mamă bătrână, ai Dumneata o uală de-o mierță?...
Întrebă Nădav pe babă...

— Am io una, cum să nu am, da ce vrei Dumneata
cu o uală așé de mare?...

— Dă-mi-o numa și-i vedeá Dumneata îndată...

Luá apoi uala dela babă și uá dádu lupului, pá care-l
mână la curtea împăratului, ca să aducá mâncări alese
dela uspăť. Cum ajunsá lupu fata împăratului îl și zări,
îl cunoscú îndată. Li umplu uala cu hele mai alese mân-
cări dela masa împărătească. Doarâ știé ié la cine trimite
măcările ele. Știé ié tare bine că țiganu nu i-o făcut ni-
mica, dar nu putu să-și închipuie ce s'o făcut cu bietul
Nădav, care în adevăr o scăpase pá ié din gura bálau-
rului.

Lupu să întoarsă îndată cu uala plină de mâncare
și io arată babei, care se minună tare mult, când văzu
ce-o adus lupu în uala iei.

Mai ceru apoi Nădav încă o uală dela babă, dar care
să fie de două mierțe de mare. Baba să cruci dar nu zisá
nimica ci să pusá pá căutate la uala hei de două mierțe,
pá care uá și găsi întró cămará. Porunci Nădav ursului
să să ducá și el cu uala aia de două mierțe și să adu-
că de mâncare dela curtea împărătească. Să adusá ín-
datá și ursu și adusá și el uala plină de mâncare, așé cât
era ié de mare. Împăratul nu pré voi să-i deie, dar la stá-
ruințele fetei fu nevoit să-i deie.

Mai ceru apoi babei încă o uală de tri mierțe de ma-
re. Din întâmplare baba avu și uală de aiasta. O dádu tí-
grului ca să să ducá și iel și să-i-o aducá plină de mânca-
re dela masa împăratului. Da, cum îl văzu împăratu
îl trimise înapoi și nu mai vroi să-i mai deie. Fata împă-
ratului care bágá de seamá, cá gândul iei numa aici era,
să făcu luntre și punte și umplu uala tigrului cu mânca-
re dela curtea împărătească. Amu să gândi ié cá trebe
cá și Nădav o scăpat dila moarte și cá poate iel trimite
câni, ca să-i aducá mâncare.

Cu táte, cá țiganu státea în mijlocu mesenilor, de a-
colo de unde era bágá de seamá și nu pierdu din ochi pá
hei tri câni a lui Nădav, pá cari tare bine-i cunoștea și iel.
Să frământá iel mult cu mintea și-i vini în gând, cá să
poate cá Nădav încă n'o murit și dacá trăiește apoi o să-l
pedepsească de bună-seamá. Deaheia când văzu pá lup
îi sări o perină de sub iel și nu să putu stăpâni să nu zică:

— Țigan am fost și țigan oi și, numai mai rău să
nu-mi șie mai târziu.

Când veni ursul, sări a doua perină de sub țigan, iar
când veni și tigrul îi sări și perina a treia și rămase nu-

mai pă spini, atunci zise din nou:

— Țigan am fost și țigan să șiu, numa mai rău să nu șiu.

Uoașpeții și fata împăratului văzură frica țiganului, și să gândiră iei că țiganu n'o putut și așe de viteaz. Atunci fata împăratului spuse împăratului, cine u-o scăpat pă ie dila moarte, dar nu poate ști, unde să află acel voinic. Tigru încă mai iera acolo. Fata împăratului îl întreabă de Nădav, iar aiesta i-o spus, că Nădav este la baba din margina satului. Împăratu îi trimisă atunci știre scrisă să vie la împărăție să-l vadă și să-i deie fata de soție.

Nădav însă-i trimise răspuns înapoi:

— N'am fost porcaru tatălui tău... și trimise pe om înapoi la împăratu. Împăratu o înțeles vorba lui Nădav, și o trimăs înapoi după iel un fiacăr cu zece cai, în care să sui însuși împăratul. Dar Nădav nu voi să să ducă cu fiacăru, ci spuse împăratului să să ducă înapoi, că iel va veni pă jos că-i învățat iel pă jos...

Fiacăru să duse iar Nădav să ridică în slava cerului și să lăsă tocmai în fața ușii împăratului. Când sosi împăratul cu fiacăru, îl găsi pă Nădav în fața ușii palatului său. Scoase apoi Nădav capătul hălor doăsprezece limbă din straiță și le svârli cu putere în ușa palatului, de rămasă acolo. Porunci apoi țiganului să le scoată, dacă iel o omorât bălauru. Să căzni însă țiganu în zădar ca să scoată limbile, dar nu putu scoate niciuna. Împăratu văzând ticăloșia țiganului, porunci îndată să-l lege de coada unu hărmăsar și să-l treacă mereu prin grămada hei de spini, până n'o mai rămâne nimica din iel.

Porunca împăratului se împlini îndată, apoi cu câteva minute mai târziu nu rămase nimica din țigan decât oasăle.

Amu putu și Nădav să răsufle ceva mai liniștit. Împăratul îl sărută de bucurie și-i dădu fata de soție. Nădav să înveseli, pentrucă de azi înainte avea să-și mai strângă și iel drumurile, că le bătuse destul atâta amar de vreme.

Dădu apoi împăratul, să se facă o nuntă adevărat împărătească, așe cum nu s'o mai pomenit în împărăție. Și petrecură cu adevărat ca la o nuntă împărătească.

După nuntă, s'o apucat și Nădav să-și vadă de treburile gospodăriei lui. De azi înainte nu s'o mai gândit la nimica, decât cum să-și facă vieța mai fericită atât pântru iel, cât și pântru soția lui. Împăratului încă îi creștea inima de bucurie, când se uita la Nădav, pă care-l vedea că pă un Făt-frumos, care-i scăpase țara de bălaurul hăl înfricoșat, iar pă fata lui dela o moarte grea. De

amu putea să-și trăiască bătrânețele în liniște, mai ales, că avé pă cine să lase de acuma ca urmaș la domnie.

Dar tocmai când omu să crede mai fericit, când crede că nu-i mai trebe nimică pă lume și că are fundamentele hăl mai tare, atunci i-se hâie temelia. Așé s'o întâmplat și cu Viteazul nostru, cu Nădav. Viața lui tihnită nu ținu mult, că vrășmașii împărăției se apropieau tăt mai mult de ié și Nădav trebui să sară și s'o apere. Impăratul nu mai putea purta războaie că îmbătrânise și iel.

Numa iată ce-i vini odată împăratului de veste? O veste tristă adusă de străjerii dela graniță:

A întrat ciurma în țară și face on prăpăd de nu mai rămâne nici piatră pe piatră, decum om întreg să rămâie.

Știrea aiasta vini ca un trăznit pă capu împăratului, dar n'avé încătrău, o trăbuit să le îndure pă tăté, că socotea iel, că și aieste vin dila Dumnezo Sfântu... Să dusă cu grabă mare să-i spună lui Nădav, apoi i-o dat poruncă să margă să scoată ciurma afară din țară uări să uă omoare, că dacă nu, apoi nu-i mai rămâne niciun uom jiu în țară. Apoi într'o bună zi putea să vină și la curtea împăratului, ș'apoi atunci a și vai și amar de vieața lor!...

Nădav nu mai stete mult pă gânduri ci să pregăti de drum, dar crezându-să tare în puterile lui așteptă ca să vină noaptea, și apoi să iasă în calea ciumei.

Cum s'o lăsat întunerecu s'o așternut la drum și i-o ieșit ciunii în cale. Dar ciurma era foarte puternică, mult mai puternică decât Nădav și când, mi-l-o prins tare de gândești că nici nu ajunje pământu. După ce l-o rădicat în sus l-o smuncit odată și l-o lăsat în jos dar fără de cap. Ciurma l-o luat apoi și l-o îngropat în pulpa piciorului iei și fără nicio grijă porni mai departe prin țară ca să-și facă mendrele ieie, după cum le-o încenut, când o întrat la graniță. Și așé o umblat ié câteva zile prăpădind atât suflarea omenească ce uă întâlnea în cale, până când o dat de veste Pipăruș viteazul — fratele lui Nădav — că năfrămuța lui iară dă numa fețe-fețe.

Cum văzu Pipăruș-Viteazu, că năfrămuța lui dă numa fețe-fețe, înțelese îndată că Nădav-i mort. Să sui pă calu lui și zbură ca gându până la curtea împăratului, unde știé iel că-i însurat frate-so Nădav. Amu era sigur că nu-i bine cu frate-so.

Pipăruș-Viteazu sosi cam pe însărate la curte și fiindcă sãmâna leit cu frate-so fata împăratului crezu că-i chiar Nădav. Nu mai putu de bucurie că s'o întors sănătos și s'o culcat amândoi în pat. Da Pipăruș-Viteazu o pus paloșu între iei, ca să să taie în paloș ahăla

care s'a atinge de hălălalt. Fata împăratului crezându-se lângă Nădav nu să putu răbda să nu întindă mâna să-l prindă pă după cap, dar își tăie îndată un dejet dila mână. A doua uoră nici nu mai îndrăzni să-și întindă mâna.

Nu să făcu bine ziuă și Pipăruș-Viteazu era gata de drum. Porni înaintea ciumei, cu care avea să se măsoare, ca să-și scape fratele dila moarte. S'o și întâlnit cu ie. Ciuma cum îl văzu îl prinsă și începu să facă și cu Pipăruș ca și cu Nădav, da nu mai putu. Cu Pipăruș-Viteazu nu mai iera de glumit, că era un viteaz năzdrăvan cum nu mai iera altu pă lume, că doară nu dejaba-i ziceu lui Pipăruș-Viteazu. Când uă prinsă odată pă ciună și uă înșfăcă pă sus, numa țândări s'o ales din ie. Li tăie pulpa și scoasă îndată pă Nădav de-acolo.

— Hei frate da în strâmt loc ai mai putut închepé. De nu vinem io să te scot, apoi mai stătei tu mult și bine acolo. Amu mulțumeș-te lui Dumnezo, c'ai scăpat. Porniră apoi amândoi cătră curtea împăratului. Pă drum îi povesti fratelui său, cum a ajuns întâie la curtea împăratului și cum a durmit cu soția lui întrun pat. Nici nu mai putea mere pă drum de ciudă, când o auzit c'o durmit cu soția lui, dar nu zisă nimica cătră Pipăruș. Li căută un cal tare turbat, care n'o mai avut în gură frâu de șasă ai de zile, cu gându, ca să-l prăpădească pă Pipăruș, pântrucă o îndrăznit să să culce într'o'n pat cu soția lui. Calu cum s'o simțit încălecat de Pipăruș, sări așé de sus cu iel încât, când o vinit jos, o dat drept în mare unde o și murit Pipăruș îndată.

Văzându-să scăpat de fratele său, pă care îl socoté necredincios, porni mai departe bucuroș, la soția lui care-l aștepta cu mare nerăbdare. Cum îl văzu de departe îi ieși înainte, îl îmbrățișă cu mare drag și-l sărută de mai multe mii de uări. Apoi i-se plânsă, pântru că o fost așé de rău astă noapte și-i arătă și dejetu tăiat. Cum o văzu Nădav îndată uă și întrebă, cum de o putut să și-l taie așé de rău?... Atunci ie îi spusă, că s'o tăiet în paloși ce-o fost pus între iei de cătră Nădav...

Numa amu și-o dat sama Nădav de ce credință mare o avut, față de iel, frate-so Pipăruș-Viteazu și începu să să șușce grozav de rău pântrucă l-o pedepsit așé de urât, da n'avé ce să facă. Frate-so zăcé amu mort în fundu mării.

De hăl mare năcaz, Nădav își alese îndată și iel un cal, care de șasă ai n'o mai văzut frâu în gura lui. Il încăleacă îndată iar calu sări cu iel în înaltu cerului și să lăsă cu iel drept în mare și muri îndată chiar lângă fratele său Pipăruș-Viteazu.

Și așe s'o prăpădit voinicii noștri, de parcă nici n'o fost de când lumea, iară povestea ni-s'o gătat aici.

Culeasă de: **Vasile Moldovanu**, înv.

POEZIA POPULARĂ

Doine.

Din comuna Ocna-Sibiului.

Bate vântu, iarba crește,
Doru badii mă topește.
Bate vântu, iarba 'nspică,
Doru badii rău mă strică.
Bate vântu, iarba culcă,
Doru badii mă usuecă.
Bate vântu, iarba scoală,
Doru badii mă omoară.

* * *

Du-te badeo, ducă-te,
Doru meu ajungă-te ;
Seara descultându-te,
La masă punându-te,
Ziua să nu poți lucra,
Seara să nu poți cina,
Până-i gândi la mândra,
Vai!... Departe-i săraca!...
De-i gândi bade la mine,
Să-ți dé Dumnezeu tot bine.
De-i gândi la altelè,
Dumnezeu să nu-ți mai dé,
Decât una ologè,
Să pleci la cersit cu iè.
Să vii bade și la mine,
Ca să-mi fac milă de tine,
Cu o coajă de mălai,
De când a fost moșu crai,
Pe poliță aruncată,
De când eră buna fată;
Ca aminte să-ți aduci
De-ale noastre vorbe dulci,
De-ale noastre dragi cuvinte
Ce-au rămas neisprăvite.

La biserica de chiatră (piatră),
Judecă-un ficior pe-o fată.
El din graiu așa-i grăia :
— „Mândro, mândruleana mea
De mi-i lăsa dumneata,
Să te uști -usuci- ca scândura,
Ca firuțu paiului
Deasupra fumariului (hornului).
De te-oi lăsa mândro eu,
Să mă usc ca apa'n tău
Și de te-oi uita vodată,
Să mă usc ca frunza'n baltă.

* * *

Iasă mândra la portiță,
Gata -gătită- ca o peuniță
Și badea trecea pe drum
Iar gata, ca un peun
Ea o răsū și el n'o răsū
Inima'n ea s'a aprinsū.
Foaia verde, lemn stuhos -stufos,
Badea s'o dus și s'o 'ntors ;
El o răsū și iè n'o răsū,
Inima'n el s'a aprinsū
Și va fi răsū 'mprumut
Și nu s'or iubi mai mult.

* * *

Badeo, de dragostea noastră,
A 'nflorit un pom în coastă,
O 'nflorit și n'o legatū,
Că dușmanii l-au tăiatū.
Iè mândruță apă'n gură

Și-l udă la taietură
 Și-l udă și la mijlocū,
 Doar'a crește altu'n locū.

* * *

Bădișoru meu doritu,
 Asară undea-i dormitu?...
 — In șură pe fân sghicit -uscat-
 Și tot la tini am gânditu.
 In șură pe fân uscatu,
 Gându tot la tini mi-o statu.
 — Badeo, de doru și de focu
 Am sămănatu busuiocu
 Și-am fost cu mâna de sare,
 Busuiocu nu răsare.

* * *

De doru bădițului,
 Purtai lemnul domnului. *)
 Și-l purtai până-l uscai
 Și-l puneam la reveneală, **)
 Doar badiu se'ntoarce iară
 Peană'n cui și peană'n clop,
 De badiu n'avui noroc.
 Badiu meu tânăr băiat,
 Frumos ca floarea din strat.
 Badiu meu tânăr copil
 Frumos ca și-un trandafir.
 Cine mere pe uliță
 Trandafir și-o rujuliță?...
 Trandafiru-i badiu meu,
 Rujulița voiu fi eu.

* * *

Hai badio să ne iubim,
 La luat să nu gândim,
 Că pân' la luat ū mult,
 Putem muri ori și când
 Și pân'la luat ti cale.
 Putem muri ori și care.

* * *

Iubește-mă badeo tu
 Ori mă lasă la altu!...
 Iubește-mă dacă-ți placu,
 Dacă nu, sălă nu-ți facu,
 Iubește-mă din văzutu,
 Dacă nu mă poți mai multu,
 Că nu iubești buruiană,
 Căci o floare din poiană.

* * *

Badiu meu tânăr viteazu,
 Făcutu-și-o un prilazu,
 Făcutu-și-o o fântână
 Și strigă seara pe lună:
 — Hai măndro la apă bună,
 Apă bună de spălatu
 Și de iei de'nstrăinat. u.
 — Ba io badeo n'oi veni,
 Nici cu tine n'oi fugi,
 Că tu badeo ești cătană
 Și ne-or cunoaște la vamă.
 Și io-s nevastă 'nvelită ***)
 Mi-or zice că sunt fugită,
 Fugită dela bărbatu,
 Cu altu de căpătat.

Din colecția Dș.
 Soanea M.
 cl. VII. normală.

*) Lemnul domnului = o floare de grădină.

**) reveneală = umezeală.

***) învelită = învelirea nevestei din prima duminică după nuntă, semn al nevestiei.

PRECIZĂRI...

de V. M. Dahureanu.

Scopul urmărit de noi, prin modesta noastră revistă, este: Adunarea folklorului și a artei populare din regiunea nordică a Ardealului, pentru a avea la îndemână folklor, ca material documentar al vieții noastre etnice și ca material pentru determinarea limbii românești, în aceste părți.

Deci: din două puncte de vedere am privit noi munca noastră și a colaboratorilor, grupați în jurul revistei.

Ne-am izbit însă de multe greutăți — sau mai bine zis, — de unele nedumeriri asupra felului cum trebuie adunat și scris materialul folkloristic — pe cari căutăm într'un fel oarecare să ni-le ușurăm, precizându-le.

Numai atunci are folklorul valoare literară, ba chiar și documentară, când este adunat așa cum este practicat și scris așa cum se rosteste. Să nu se adauge nimic, dar nici să nu se omită sau să se culeagă în mod direct, atrăgându-i-se atențiunea moșneagului sau babii, dela care se culege, căci poate să nu ni-l redeie așa cum este în realitate. În acest caz nu are valoarea pe care noi i-o căutăm.

Atât în modul de întrebuințare, cât și în felul de pronunțare; folklorul nu este uniform pe întreg cuprinsul țării. El prezintă variațiuni esențiale, dela o regiune la alta, ba chiar dela sat la sat. O legătură generală există între regiune și regiune, dar unele obiceiuri, cuvinte etc., au influențe străine, cari s'au contopit cu totul în graiul nostru — mai ales în graiu — încât nu le putem separa și atunci ele formează parte integrală din folklorul românesc al regiunii respective. Această contopire nu s'a făcut într'un interval scurt, ci destul de lung.

În regiunea nordică a Ardealului și Câmpie, locuitorii au în graiul lor influențe de pronunțare din graiul unguresc. Aceste influențe fonetice variază și ele dela sat la sat, după curentul maghiar străbătut. Deci aceste influențe ungurești n'au aceeași intensitate pe întreg cuprinsul regiunii, despre care vorbesc. Această influență maghiară o determină numărul locuitorilor din sat, vechimea lor în sat, mediul social între naționalități și situația lor materială. Situația materială a ajutat mult pe stăpânitorii de ieri, ca să aibă o influență fonetică așa-

pra graiului nostru, din satul sau regiunea respectivă.

Cu toate acestea, sunt sate închise, curat românești, unde n'a pătruns nicio influență străină și dacă a pătruns aceasta numai acuma târziu, când s'a făcut contactul cu orașul. După aceste nuclee — destul de dese — putem determina folklorul curat românesc, al regiunii pe care o cercetăm și în care se află asemenea nuclee.

Aici vom găsi alte particularități ale graiului, nu însă particularități ungurești sau de altă natură. Pe aceste particularități le putem reda mai ușor prin scris, ajutându-ne cu semnele fixate de Muzeul Limbii Române.

Dela ungerii conlocuitori, nu preaa am împrumutat noi multe cuvinte, pe cari să le folosim în graiu. Am împrumutat însă sunetele palatale (muiate) fiindcă se rostesc cu mai multă ușurință. Aceste sunete — în limba maghiară — sunt redată prin anumite semne grafice, pe cari noi, în limbajul nostru scris, nu le folosim.

Iată unde stă greutatea transcrierii folklorului!..

Această greutate nu-i pentru cel care transcrie, ci pentru cititor, dar mai ales pentru cititorul care nu cunoaște fonetica maghiară. Folkloristul, care vrea să nu se depărteze de realitate, este nevoit să se folosească de aceste semne fonetice, pentru ca să redea produsul suflătesc al poporului, așa cum este el exprimat în graiul localnic de toate zilele...

Greutatea scrierii folklorului adunat din regiunile cu influență ungurească am simțit-o dela primele încercări. Nu ne-am putut însă decide asupra semnelor pe cari să le întrebuițăm. Scrise cu semne grafice ungurești, era mai aproape de pronunția adevărată, dar nu s'ar fi putut citi așa decât numai de cei cari trăiesc în mediul de unde se culege folklorul. Dacă întrebuițăm însă semnele fixate de Academia de Folklor, pentru sunetele palatale, ne izbim de un alt cusur și anume: nu redăm tonul sunetului așa cum se pronunță el în realitate.

Așa de ex. în Cojocna la **deget** se zice **gyëjet** (scris cu semnele fonetice maghiare); după Academie s'ar scrie **d'ëjet**. Deci **gy** din limba maghiară pronunțat în graiul localnic se scrie cu **d'**. Dar **d'**, nu va exprima niciodată pe **gy**. Valoarea reală a folklorului localnic este puțin alterată.

E foarte bun întrebuițat **d'** în graiul unde nu se folosește sunetul fonetic **gy** în graiul locuitorilor, dar totuși au pe **d** muiat sub influența lui **e, i**. Acest **d'** este cunoscut în tot cuprinsul țării, pe când **gy** numai în regiunile cu populație maghiară.

Să iau un caz tot din Cojocna:

Am da graiului cojocnenesc expresia fonetică adevărată, numai atunci, când în locul sunetelor palatale am scrie semnele grafice cari exprimă complet aceste sunete, ca: **gy** în loc de **d'** (palatal), **ny** în loc de **n'** sau **ń** (palatal), **ty** în loc de **t'** (palatal) **ly** în loc de **l'** (palatal). Ori, cum aceste semne nu pot fi citite de toți, cumpănind bine lucrurile în amândouă cazurile, am ajuns la convingerea, că e bine să întrebuițăm semnele Arhivei de Folklor și pentru cazurile regiunii noastre. Aceasta nu pentru faptul, că ar fi mai aproape de realitate, ci numai pentru uniformitate în scris și obișnuință în citit.

De azi înainte, noi — și alături de noi rugăm și pe colaboratorii noștri — vom scrie numai cu aceste semne tot ce redăm în graiul poporului — afară de explicațiunile noastre, descrieri etc. cari le vom scrie literar — ferindu-ne a adăuga sau omite, ci numai așa cum am auzit.

Aceste semne se pot întrebuița cu folos numai de către folkloriștii, cari cunosc bine graiul în care redau povestirile sau obiceiurile. Ar fi o greșală de neiertat, să scrii în graiul pe care nu-l cunoști bine. În acest caz munca este zadarnică și-i păcat de timpul pierdut.

Mai jos voi reda semnele de cari ne vom folosi și noi în citatele populare. Aceste semne sunt extrase din revista „Culegătorul“ editată de către Muzeul Etnografic din Cluj. Acestea sunt completate cu observațiunile binevoitoare ale Domnului profesor Petrovici dela Arhiva de folklor a Academiei — Cluj.

Dacă folkloristul n'are norocul să fie în regiunea unde s'a născut și crescut, pe care o cunoaște, atunci este nevoit să-și pună toată stăruința, ca să cunoască bine structura graiului locuitorilor de unde culege folklorul.

Dau mai jos semnele grafice amintite mai sus, făcând în dreptul lor și mențiunile pentru influențele din graiul unguresc. Semnele din graiul unguresc, nici noi nu le vom mai întrebuița nicicând, în scrierea folklorului. Le notăm numai ca orientare pentru folkloriști. Pentru că suntem convinși că; nici un locuitor din regiunile unde nu este minoritate maghiară, nu va putea cunoaște întrebuițarea lui **gy** și mai ales nu-l va pronunța niciodată așa cum îl pronunță ungurul în graiul său, sau românul cu graiul influențat de acest sunet fonetic.

Greutatea aceasta dispare odată cu obișnuința. Iată semnele pe cari le vom întrebuița de azi înainte și noi:

$d' = d$ muiat — gy unguresc — sub influența lui e, i
 $p = d + z$.

č = c dinaintea lui *c, i*.

c' = t + s'.

đ = d' + z' rezultat din palatalizarea lui *d* urmat de *e, i*

e = semivocala *e*.

ē = sunet intermediar între *e* și *ă*.

g = gh urmat de *e, i*

g' = muiat sub influența lui *e, i*.

ġ = g dinaintea lui *e, i*.

h' = h muiat (palatal).

i = semivocala *i*.

ĩ = *i* scurt final.

j = j din pronunțarea literă.

k' = k muiat (palatalizat).

l_i = muiat (palatalizat) sau *ly* din graiul unguresc, de ex.

lyocă în loc de *leocă* = l'eocă.

n' = n muiat (palatalizat) sau *ny* din graiul unguresc.

Dacă după un **n** ar urma apostrof, atunci — ca să nu confundăm semnul cu apostroful sau să avem două semne la fel — întrebuițăm pe **n'**, un **n** cu linioară verticală deasupra de ex.: **n'am dus** — cu semnul fonetic unguresc: **ny'am dus**, dar **n**, în primul caz este urmat de apostrof și atunci ar urma să scriem **n'am dus**; deci vom scrie așa: **n'am dus**.

Întrebuițăm linioară în loc de apostrof. Această linioară o vom întrebuița în toate cazurile identice. Apostroful își are rostul său mai mult în ortografia literară, însă în cea folkloristică îl întrebuițăm în așa fel, ca să nu altereze întru nimic sunetul întrebuițat în expresia graiului localnic.

o = o deschis.

o = semivocala *o*.

r' = r muiat (palatalizat).

s' = s muiat (palatalizat).

t' = t muiat (palatalizat) sau *ny* din graiul unguresc.

Și aici ometem apostroful și-l înlocuim cu linioară, atunci când urmează după **t'**. De ex.: **t'-am adus**, cu sunetul fonetic unguresc ar fi: **ty'am adus**, sau fără linioară **t'am adus**. În asemenea cazuri scriem cu linioară **t'am adus**.

u = semivocala *u*.

z' = z muiat (palatalizat).

â = a tare puternic accentuat, mai ales când este final, de ex. *ven'â* în loc de *venea*.

è = e tare puternic accentuat, mai ales în cuvintele cari au influență ungurească.

Unde totuși nu se poate reda fonetica naturală a sunetului, ajutându-ne cu aceste semne, e mai bine dacă

întrebuințăm semnele: **gy, ty, ny, ly**, din limba maghiară. Eu, mai ales, la aceste cazuri m'am oprit mai mult în munca mea. Aceste cazuri sunt repetate pe toate satele câmpiei și nordul Ardealului.

Ca să se vadă bine întrebuițarea semnelor pe cari le-am notat mai sus, voi da mai jos ceva din poezia populară din Cojocna, pe care am s'o transcriu cu semnele acestea.

M'am străduit ca să nu întrebuițez niciunul din semnele ungurești la cari m'am oprit mai sus, de teamă, că ele nu vor putea fi intonate așa cum se intonează în natură, mai ales de către cititorii de peste Carpați, sau de către cei din regiunile cu populație curat românească.

Rog pe colaboratorii revistei noastre să întrebuițeze aceste semne, acolo unde cunosc bine graiul poporului și sunt siguri, că nu-i vor schimba sensul natural, întrebuițându-le. Las să urmeze mai jos poezia populară:

Lelea cu cojoc vestit,
Cu cuptoriu n'e lipt'it,
Pă sub vatră,
Cân'iî latră! ...
Pă sub horn,
Purceii dorm! ...

Mândra 'naltă și voin'ică,
Doarme lângă mămăligă.
Mămăliga-i șerbe'n uală,
Ie cu somnă să vă ūomoară.

Cântă pasărea în sat,
Că drăguțu m'o lăsat.
Nu m'o lăsat d'e ūrită,
M'o lăsat d'e povestită.
Cântă păsărica'n jîe;
Că acolo-i o t'ilie,
Cu mușcată și tămîie,
Dragu-mn'i hăla ce scrie.
Frunză verd'e d'e mohor,
Arză-t'e focu d'e dor,
N-am topor că t'e ūomor! ...
Frunză verd'e și on scaiu
N'ici șecere să t'e taiu,
Că nu mai pociu după t'in'e;
Ard'e in'ima d'in min'e.
Frunză verd'e lemn topt'it,

Auzit-am auzit,
Astă vară la plejît:
Că în tîrgu-i apa rēce
Cin'e-o b_e d'e doru-i tēce.
Da și asta-i o minciună,
Ca și iarna o căpșună;
Apă d'in târg am băut
Si d'e dor nu mn'i-o trecut! ...

Foaie verd'e d'e mătasă,
Cin'e are fată'n casă
Nu are mălai pă masă.
Fata cu ban'ii să'ncin'je,
Fărina dîn saci uă vind'e
Si pă cipca d'ila poale,
Șept'e blide d'e unsoare
Si pă heia d'ila mână,
Șept'e blid'e d'e slăn'ină.
P'o păret'e d'e cercei,
Fata vind'e doi purcei.

Frunză verd'e d'e tuleu,
Bat'e doamn'e ce cred ieu
Talpa leagănuului mn'eu,
Că m'o legănat mereu,
D'e-am avut noroc tă rău;
Am avu' d'e copt'il mn'ic
Si oi avē până'n mormânt.

Cătu-i lumea și Ard'ealu,
Nu-i ficior ca Cojoc'eanu,
Că să'ntoarce 'nton călciiu
Și-ți spun'e horba 'ntiū
Și să'ntoarce 'nton pt'icior
Și-ți spun'e horbe părjol.
Cătu-i pe Târnavă'n sus
Fet'e ca'n Cojocna nu-s;
Înalt'e și subțirele,
Ca florile di vâlcele.

Cându-mn'i vin'e mândra'n gând,
Mă usuc ca frunza'n vânt,
Ca frunza curet'ului,
In postu Sânt'etrului,
Ca frunza alunului,
In postu Crăciunului.

Mândra mē di'n Corpad'ea,
Spală hain'ē sâmbăta
Și se roagă d'ē popa,
Să mut'ē Dumin'eca,
Să i-să ușt'ē iia.
Si-uă pun'ē pă coșarcă
Și-uă bat'ē pân uă calcă.
Și-uă pun'ē pă butuc;
Lătră cân'ii, ca pă lup.

Tătă tum-ăș, zăc:
C'oi muri și n'oi zăcē! ...
Da și lumea o mințit,
C'am zăcut și n'am murit.

* * *

De vorbă cu cititorii.

— Dlui Hanganu — Iași. Ne bucură foarte mult intenția bună isvorâtă dintr'un suflet bun. Dacă vreți nu ne plătiți nimic. Dacă credeți că-i omenesc acest lucru atunci nu ne mai datorați cu nimica.

— Anunțăm și pe această cale pe toți membrii societății Ican Olteanu și-i rugăm să binevoiască să ne trimită în timpul cel mai scurt adresa domiciliului. Nu putem să ne îndeplinim însărcinarea ce o avem față de membrii,

dacă nu le cunoaștem domiciliul, unde să le comunicăm toate dispozițiunile și hotărârile comitetului.

— Avem mulți cititori cari ne citesc revista, dar nu ne achită abonamentul. Noi nu vom întrebuița niciun mijloc de constrângere pentru nimeni. Lăsăm la buna cuvîntă a fiecărui cititor. O ducem greu, mai ales că abonamentele nu acopăr nici a zecea parte din speșele de editare ale revistei. Această diferență o achităm din venitul serbărilor ce le aranjăm. Gândiți-Vă onorați cititori la greutățile ce le întâmpinăm și dați-ne concursul DV.

— Rog pe colegii sălăjeni să primească sincerile noastre mulțumiri, penru atențiunea ce ne-au acordat-o. Publicăm bucuroși material folkloristic din orice parte a țării. Noi aici adunăm mai mult material din Ardeal.

— Dlui Ardeleanu — Sărâuad. Îți mulțumesc din suflet pentru toate. Copiilor dtale în special le sunt recunoscător. Vor avea un abonament gratuit pe tot timpul cât vom exista. Publicăm bucuros ce ne trimiteți numai să corăspundă scopului nostru.

— Dlui Miza — Pereceiu. Căutați la poștă. V'am trimis numerele și două scrisori, toate la timpul lor. Noi nu suntem vinovați.

— Dlui Chencinschi — Cluj. Abonamentul în curând. Vă mulțumim pentru toate.

Reviste.

„Chemarea Românilor“ Anul III. — Cluj.

„Cuvânt Bun“ Anul II. — București.

„Foaia Noastră“ Anul IX — Cluj.

„Linia-Nouă“ Anul I. — Craiova.

„Colinda“ Anul III. — Gănești-Covurlui.

„Grai Moldovenesc“ Anul III. — Iași.

„Crainicul Cetății“ Anul I. — Burdujeni.

„Satul“ Anul IV. — București.

„Vestitorul“ Anul X. — Oradea-Mare.

„Înșir'te Mărgărite“ Anul II. — Iași.

„Școala Noastră“ Anul XI. — Zălau.

„Lăcrămioare“ Anul II. — Blaj.

„Viitorul-Ciucului“ Anul II. — M.-Ciuc.

„Omega“ Anul II. — Buzău.

„Floricele“ Anul I. — București.

„Graiul Satelor“ Anul II. — Galați.

„Catedra“ Anul VII. — Galați.

„Răsai-Soare“ Anul III. — Blaj.

Convocare.

Comitetul Societății Culturale „Ioan Olteanu” anunță pe toți membrii, că adunarea generală anuală se va ține în ziua de 15 August 1934 cu următorul program:

1. La orele 10 dim. Serviciul religios la cele două biserici românești.

2. La orele 12 procesiune la casa unde s'a născut Ioan Olteanu. Aici se va oficia un părăstas, pentru odihna sufletului răposatului Ioan Olteanu.

3. La orele 3 p. m. ședința festivă în localul băilor sărate din loc. Raportul președintelui, raportul casierului, secretarului etc. Conferința Dlui V. Moldovanu.

4. Seara la orele 9 întrunire la serbarea urmată de dans, organizată de membrii Societății.

Sunt rugați, toți membrii ori unde s'ar afla să participe. Prezența convocare ține loc convocărilor speciale individuale.

Cojocna, la 14 Mai 1934.

Președinte;
George Suciu

Secretar;
Vasile C. Moldovanu